

Саєнко Ірина Валентинівна

Гендерний прорив у секторі оборони та безпеки України: міжнародні зобов'язання та національне законодавство

УДК 305:355.02:341.231.14
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-5.15>

Саєнко Ірина Валентинівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін
Військової академії (м. Одеса)
вул. Фонтанська дорога, 10, Одеса,
Україна

У статті проаналізовано основні засади і шляхи формування гендерної політики Північноатлантичного альянсу та окреслено напрями реформування і результат інтеграції Збройних сил України відповідно до вимог НАТО стосовно дотримання принципу гендерної рівності у війську.

У сучасній Україні Збройні сили доволі тривалий час залишалися традиційно одними з найконсервативніших щодо питання перебування жінок на військовій службі. Участь жінок у військових діях тривалий час викликала чимало суперечок. Однак реальні бої на сході України змусили ретельніше поставитися до питання інтеграції жінок до війська.

Реформи та ініціативи з нарощування потенціалу, що впроваджувалися урядом, громадянським суспільством, неурядовими організаціями та міжнародним співтовариством, в останні роки посилити концептуальне розуміння гендеру в секторі безпеки та оборони. Нині гендерні питання обговорюються більш відкрито, ніж кілька років тому. Тим не менш радянське минуле України все ще впливає на гендерні відносини та те, як жінок сприймають у цьому секторі. Розуміння гендерної рівності та питань, пов'язаних із гендерними проблемами, серед персоналу Збройних сил України та й, власне, інших силових структур залишається у кращому разі обмеженим. В українському суспільстві загалом переважають традиційні та патріархальні гендерні норми, і сектор безпеки та оборони не є винятком. Внаслідок традиційних гендерних норм та стереотипів, сектор безпеки та оборони розглядається переважно як чоловічий сектор. У той час як чоловіки ризикують отримати поранення або загинути в зоні проведення ООС чи під час міжнародних миротворчих операцій, більшість респондентів вважають, що жінок, як матерів, потрібно захищати від такої небезпеки.

Сучасне українське суспільство висуває набір професійних і морально-етичних вимог як для окремих військовослужбовців, так і для системи військово-професійної підготовки загалом. У зв'язку з цим необхідно підготувати якісно новий управлінський персонал для військовослужбовців усіх рівнів. Необхідна певна підготовка для реалізації військових реформ у контексті демократизації та оптимізації української армії з урахуванням як кращого національного, так і провідного світового досвіду.

Ключові слова: гендерна політика, гендерна рівність у війську, Резолюція 1325, ООН Жінки, гендерна етика, гендерна компетентність, національна безпека.

Вступ. У 1980 році Україна ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) [12]. Починаючи з 2000 року, національні збройні сили та партнери, які працюють із ними в галузі дій стосовно жінок, миру та безпеки, докладають зусиль для поліпшення гендерного балансу військових сил, від рядових солдатів до старших офіцерів та керівників, для того, щоб переконатися, що гендерні питання враховуються в процесі розробки, планування, проведення та оцінки мирних операцій, для усунення сексуальної експлуатації, зловживання чи домагання, вчинених власними силами, та запобігання або реагування на конфліктне сексуальне насильство та інші порушення прав людини в громадах, де вони працюють. І хоча певний прогрес очевидний, значна частина цього відбулася завдяки поступовим, а іноді і тимчасовим заходам, які ще мають трансформувати військові структури та менталітет, або змінити тенденцію до збільшення військових бюджетів та надмірної опори на військові рішення.

Питаннями гендерного дискурсу в різний час у різних галузях науки цікавилися такі вітчизняні учені, як А. Архангельська, К. Бондаренко, Н. Гапон, О. Горошко, Т. Кравець, Ю. Маслово, Н. Остапенко, А. Пелещишин, О. Погода, Я. Пузиренко, І. Семенюк, Н. Сидоренко, М. Скорик, Л. Ставицька, Л. Таран, О. Тараненко та ін.

Серед основних нормативних актів, якими передбачається гендерна рівність, є Статут Організації Об'єднаних Націй, Пекінська декларація 1995 року та інші. Для України актуальними є Угода про Асоціацію між Україною та ЄС, яка гарантує рівні можливості для жінок і чоловіків у 8 сферах працевлаштування, освіти, навчання, економіки, у суспільстві та прийнятті рішень, Державна соціальна програма забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. У національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» від 15 вересня 2017 року Уряд України представив поняття гендерної рівності, що є необхідною умовою досягнення Цілей Сталого Розвитку [20].

Мета та завдання. Мета статті – обґрунтувати, що у сучасній українській армії та силових структурах загалом відбулися значні зміни щодо імплементації гендерного компонента як на законодавчому рівні, так і на виконавчому, що аналізується як важлива складова частина зовнішньополітичного пріоритету України.

Методи дослідження. Були застосовані загальнонаукові та спеціально наукові методи – аналізу та синтезу, метод аналогії та узагальнення, порівняльний, системний методи, що дало змогу окреслити основні засади і шляхи формування гендерної політики в секторі оборони та безпеки України відповідно до вимог НАТО стосовно дотримання принципу гендерної рівності у війську.

Результати. Присутність жінок у секторі безпеки значно знижує кількість скарг на неправомірне поведіння, значно нижчі показники неналежного використання сили чи неналежного використання зброї та менш авторитарні у взаємодії з громадянами та офіцерами нижчого рангу. Було встановлено, що жінки в миротворчих операціях збільшують довіру сил, отримують доступ до громад та життєво важливої інформації та призводять до збільшення кількості повідомлень про злочини, що ґрунтуються на гендері [13].

Зрештою, для прихильників сталого миру та безпеки, пов'язаних із розвитком та правами людини, цінність програми дій «Жінки, мир, безпека» – це потенціал для трансформації, а не більш широке представлення жінок у наявних парадигмах мілітаризованого реагування. Саме тому автор цієї статті поставив за мету окреслити основні засади і шляхи формування гендерної політики в секторі оборони та безпеки України відповідно до вимог НАТО стосовно дотримання принципу гендерної рівності у війську.

Нині статус учасника бойових дій за участь в АТО / ООС надано 9916 жінкам, 166 військовослужбовиць у період з 2014 року відзначено державними нагородами України. І, на превеликий жаль, 7 жінок-військовослужбовиць загинуло під час проведення АТО / ООС [7].

Останнім часом збройні конфлікти поширюються швидшими темпами, ніж наша здатність ефективно їх вирішувати. Це поширення відбулося в умовах посиленої мілітаризації, що відображалось як у стабільному зростанні військових бюджетів, так і в частому використанні військової сили для вирішення суперечок. У 2000 році глобальні військові витрати вже оцінювались у понад один трильйон доларів [16]. Відтоді щорічні військові витрати зросли приблизно на 60 % [16], що еквівалентно 2500-річним витратам міжнародних організацій на роззброєння та непоширення ядерної зброї [19]. Окрім односторонніх військових операцій, нині розширюється перелік військових розгортань, що підтримуються ООН та регіональними

організаціями, такими як НАТО, Європейський Союз, Африканський Союз та Арабська Ліга.

За останні два десятиліття дедалі більша кількість країн збільшує відсоток жінок у своїх збройних силах. Останнім часом деякі країни, у тому числі й Україна, зробили це після прийняття гендерної політики національними військовими установами або підписання національного плану дій щодо жінок, миру та безпеки [18]. Деякі заходи щодо підвищення представництва жінок включали:

- цільові кампанії з підбору персоналу;
- усунення бар'єрів та виключення жінок із певних категорій військовослужбовців;
- поліпшення та диверсифікація шляхів зайнятості;
- використання зображень військових офіцерів у рекламних та комунікаційних кампаніях;
- проведення опитувань та досліджень щодо вербування та утримання жінок у збройних силах;
- відстеження точних даних про представництво та досвід жінок у збройних силах;
- зміни в сімейній політиці;
- реформи щодо сексуального домагання та жорстокого поведіння [17].

Більшість країн, які вжили таких заходів, – це країни НАТО. У 2000 році лише п'ять країн цього військового союзу повідомили про конкретні політики та законодавство щодо участі жінок у збройних силах. До 2013 року ця політика проводилась у всіх 28 країнах НАТО [17]. Наприклад, у 2000 році лише шість країн НАТО мали рівний облік для жінок та чоловіків. До 2013 року всі члени НАТО запропонували таку можливість, хоча в низці країн все ще є певні посади, закриті для жінок, особливо на бойових посадах, підводних човнах та танках. Тим не менш, хоча ці зрушення в політиці значні, в середньому представництво жінок зросло зовсім трохи – з 7,4% в 1999 році до 10,6% в 2013 році [4]. У збройних силах багатьох країн світу, миротворчих місій ООН, у НАТО вже тривалий час пильну увагу приділяють гендерному інтегруванню, з часом поглиблюють його і деталізують. Дослідження показують, що чим вищий рівень політичної і соціально-економічної гендерної рівності, тим менша ймовірність внутрішнього збройного конфлікту в країні, тим більш миролюбна країна загалом [14].

Деякі країни, що не є членами НАТО, мають навіть вищий відсоток жінок у своїх збройних силах. Наприклад, в Аргентині, де були прийняті заходи щодо призову та утримання жінок у всіх гілках збройних сил, жінки нині становлять 14,2% армії, 16,4% ВМС і 22,6% ВВС або 16,2% від усієї сили [14]. Один із таких заходів був зосереджений на наданні військовим жінкам змоги отримувати підтримку та реалізовувати своє право на послуги з сексуального та репродуктивного здоров'я без перешкод чи затримок – персонал військових шпиталів, які виступали проти переривання вагітності

були перепризначені, і були відкриті дитячі центри спеціально для батьків, які працюють у силових структурах [16].

ООН Жінки – це структура Організації Об'єднаних Націй, яка займається питаннями гендерної рівності та уповноваження жінок. ООН Жінки була створена для прискорення прогресу з питань задоволення потреб жінок у всьому світі [11].

Великою перемогою глобального руху жінок є той факт, що найвищий орган влади, до завдань якого входить забезпечення миру та безпеки в цілому світі, визнав, що мир нерозривно пов'язаний із гендерною рівністю та лідерською роллю жінок [11].

У лютому 2016 року Україна прийняла Національний план дій із виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року, на цей час, окрім України, такі плани діють у 55 країнах світу (25 країн, разом з Україною, в Європі). Мета Резолюції Ради безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» і національних планів на її виконання є проста і складна одночасно – посилити роль жінок як рівних партнерів у вирішенні та розбудові миру в країнах, уражених конфліктами, війнами, небезпекою.

Є такі напрями посилення жінок під час та після військових конфліктів:

- жінки як рівні учасниці у вирішенні конфлікту;
- захист жінок під час та після конфлікту;
- посилення жінок у запобіганні конфлікту;
- рівний доступ жінок до відновлення після конфлікту [11].

Україна є єдиною країною у світі, яка приймала свій НПД 1325 під час військового конфлікту. Задля виконання НПД у межах своїх повноважень органи місцевої влади будуть розробляти місцеві плани дій, тому важливо, щоб відповідальні особи володіли знаннями щодо міжнародних документів у відповідній сфері, важливо, щоб були враховані відмінності різних регіонів, потреби та інтереси внутрішньо переміщених жінок та чоловіків, осіб з обмеженими можливостями, членів місцевої громади тощо.

Тому у збройних силах багатьох країн світу, миротворчих місіях ООН, в НАТО вже тривалий час пильну увагу приділяють гендерному інтегруванню, з часом поглиблюють його і деталізують. Дослідження показують, що чим вищий рівень політичної і соціально-економічної гендерної рівності, тим менша ймовірність внутрішнього збройного конфлікту в країні, тим більш миролюбна країна загалом [15].

У Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» поняття «гендерна рівність» виходить із правового контексту і пов'язане з впливом суспільних структур на життя жінок і чоловіків – їхні права, свободи, можливості, потреби тощо. Саме це чітко і однозначно закри-

плено законодавством. «Гендерна рівність» визначається як «рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства» [3].

Реалізація гендерної політики НАТО охоплює збір та аналіз інформації про особливості забезпечення принципу гендерної рівності у збройних силах країн-членів НАТО та країнах-партнерах. Крім того, Міжнародний офіс військового штабу радника з гендерних питань (IMS GENAD) забезпечує належну координацію з командними структурами НАТО та штаб-квартирою НАТО, сприяє діалогу з країнами-партнерами щодо відповідних гендерних питань та встановлює зв'язки з міжнародними організаціями та агенціями, що здійснюють інтеграцію гендерної перспективи у військову сферу [10].

У центрі гендерної політики НАТО міститься поняття «гендерна інтеграція», що визначається як стратегія досягнення гендерної рівності у збройних силах через активізацію залучення жінок та чоловіків до ефективного виконання завдань за призначенням на всіх рівнях, із метою врахування інтересів та досвіду обох статей.

Саме критерій ефективності є визначальним вектором формування гендерної політики НАТО. За даними Головного управління персоналу Генерального штабу Збройних сил України, нині у війську 27074 жінок-військовослужбовців, з них 949 – старші офіцери. Для порівняння, торік у війську проходило службу 24897, у 2017 році – понад 23 тисячі, а у 2008 році їх було 1800 [6].

Лише кілька років тому місце жінки в українському війську сприймалося військовослужбовцями не завжди коректно, проте нині ми спостерігаємо реальні позитивні зрушення і досягнення. Кількість жінок, які проходять службу на різних посадах у ЗС України, становить 23%. Протягом останніх років було знято всі обмеження щодо обійняття жінками-військовослужбовцями посад рядового, сержантського і старшинського складу. У 2016 році було розширено перелік військових професій для жінок. Якщо раніше вони претендували переважно на посади зв'язківців, діловодів, кухарів (не бойових), то нині вони можуть бути механіками, водіями, артилеристами тощо [6].

Для країни надто важлива якість війська, тому Збройні сили України нині не зважають на стать – передусім професіоналізм. Міноборони почало просуватися в цьому напрямі доволі активно і стало чи не єдиним відомством, яке повністю взяло на себе виконання цілей партнерства із НАТО саме в гендерних аспектах військової служби. Нині створено якісний алгоритм, який охоплює всі аспекти, що відповідають національному плану дій на виконання резолюції Радбезу ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Передусім, це забез-

печення жінкам перспективи кар'єрного зростання відповідно до рівня освіти, досвіду і результатів службової діяльності.

З 27 жовтня 2018 року набув чинності Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби в Збройних Силах України та інших військових формуваннях», який зрівняв права жінок та чоловіків [2].

Віднині жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками, за винятком випадків, передбачених законодавством із питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі [4].

В арміях різних країн-членів НАТО жінки вже давно обіймають найвищі керівні посади. В Австралії з 2011 року вже немає жодних обмежень для жінок на будь-яких посадах, а в Норвегії аналогічний закон ухвалено ще у 1985 року. Кілька років тому Міноборони США відкрило всі штати для жінок. Проте всі показники «б'є» Ізраїль – 34% загальної чисельності ЦАХАЛ є саме жінки. Найвідомішим підрозділом в ізраїльській армії є створений у 2004 році жіночий батальйон «Каракаль» (піщана рись) [5].

Ще одним позитивним зрушенням у ЗСУ стало те, що нині військовослужбовиці проходять службу і на посадах миротворчого персоналу в складі Місії ООН зі стабілізації в Конго (спостерігач), Місії ООН у Республіці Південний Судан (штабний офіцер) та Спільних миротворчих силах у зоні безпеки Придністровського регіону Республіки Молдова (спостерігач).

У Збройних силах України працюють над тим, аби кількість жінок-військовослужбовців зростала. Нині триває активний відбір та підготовка жінок із подальшим направленням до складу міжнародних операцій із підтримки миру і безпеки на посади офіцерів штабу та радників із гендерних питань.

Кількість жінок-офіцерів, які навчаються на оперативному рівні, за останні п'ять років зросла в кілька разів. Якщо раніше жінка на оперативному рівні – це поодинокий випадок на кшталт медика чи гуманітарія, то нині жінки є і на командних спеціальностях. За кілька років опинимось у ситуації, коли жінки претендуватимуть на заміщення керівних посад не лише в галузі юриспруденції чи медзабезпечення, а й на серйозних командних посадах, як у НАТО. Головне – це ментальна готовність офіцерів-чоловіків до сприйняття і виконання рішень та команд, які віддає жінка-офіцер. Під час нинішньої війни всі побачили, що і в нас є військовослужбовиці, які дивують навіть західних партнерів.

Утім є і «але»: жінка-військовослужбовець за посадою має виконувати увесь обсяг навантаження на рівні з чоловіками згідно з її посадовими обов'язками. Такі службові вимоги діють і в арміях країн НАТО.

Наша країна має й інші міжнародні зобов'язання, які стосуються гендерної рівності, відповідно:

- Загальної декларації прав людини (1948 р.);
- Міжнародного пакту ООН про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.);
- Міжнародного пакту ООН про громадянські та політичні права (1966 р.);
- Міжнародних пактів про громадянські, політичні, економічні, соціальні і культурні права (1966 р.);
- Декларації ООН про соціальний прогрес (Копенгаген, 1995 р.);
- Декларації та Платформи дій, прийнятих на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок (Пекін, 1995 р.);
- Політичної декларації й Підсумкового документа «Подальші заходи й ініціативи щодо реалізації Пекінської декларації і Платформи дій», прийнятих на Спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН із порядком денним «Жінки у 2000 році: рівність між жінками і чоловіками. Розвиток і мир у XXI столітті»;
- Декларації глав держав і урядів, прийнятої на Саміті Тисячоліття (2000 р.);
- Підсумкового документа Всесвітнього саміту 2005 року;
- Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950 р.);
- Європейської соціальної хартії (зі змінами) тощо.

Ст. 24 Конституції України стверджує засади рівності, зокрема, гендерної: «Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям» [1].

Гендерна політика і проходження служби жінками – різні речі. Доцільно це прояснити. Так, генерал-лейтенант Анатолій Петренко, заступник МОУ з питань європейської інтеграції, вважає з цього приводу, що «коли говоримо про проходження служби жінками військовослужбовцями, маємо на увазі особливості, які вимагають управлінських рішень і створення умов, забезпечення відповідної обізнаності й навченості особового складу. Коли ж йдеться про гендерну політику, ми порушуємо тему рівних

умов проходження військової служби незалежно від статі». І з цим, безумовно, варто погодитися.

Висновки. Підбиваючи підсумки, можна впевнено констатувати той факт, що у сучасній українській армії та у силових структурах загалом відбулися значні зміни щодо імплементації гендерного компонента як на законодавчому рівні, так і на виконавчому. Це є надзвичайно важливою складовою частиною зовнішньополітичного пріоритету України – курсу на вступ України до НАТО. А вже в арміях держав НАТО перевагу віддають саме компетентності, спроможності, досвіду та знанням, одним словом, «професіоналізму», а не статі та соціокультурним особливостям.

Окрім загальних підходів, важливою є концепція рівноправної участі жінок у всіх сферах службової діяльності, якої зазвичай не дотримуються в структурах сектора безпеки, у зв'язку з тим, що гілки управління в ЗСУ не проходять навчання та не навчають своїх підлеглих гендерної рівності. Майже ніхто не має чіткого уявлення про самі поняття «гендер», «гендерна рівність» та «рівноправ'я». Тому надзвичайно важливим є проводити навчання на гендерну тематику.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: чинне законодавство станом на 1 березня 2019 р. Київ : Алерта, 2019. 80 с.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних силах України та інших військових формуваннях : Закон України № 2523-УШ від 06.09.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-19>.
3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України № 2866-ІУ від 07.01.2018 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
4. В Україні набув чинності закон, що має урівняти права чоловіків і жінок на службі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-men-women-ukrarmy/29566884.html>
5. Кількість жінок в українській армії значно збільшилась. URL: <https://dyvys.info/2019/09/19/>
6. Кількість жінок у нашому війську за десять років збільшилась у 15 разів. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2019/09/17/>
7. Матеріали ІV Міжнародної конференції «Комплексний підхід до інтеграції гендерних аспектів у діяльність сектору безпеки та оборони України». 3–4 квітня 2019 р. Center for Civilians in Conflict. Київ, 2019.
8. Петренко А. Жінкам-генералам в Україні бути. URL: <http://www.mil.gov.ua/dlya-zmi/vistupi-ta-intervyu/2018/09/18/zhinkam-generalam-v-ukraini-butii%E2%80%93general-lejtenant-anatolij-petrenko/>
9. Подобна Є. Дівчата зрізають коси. *Книга спогадів* (російсько-українська війна). Український інститут національної пам'яті. Київ : Люта справа, 2018.
10. Салкуцан С., Кримець Л. Гендерна політика НАТО: історичний аспект і досвід інтеграції. *Наука і*

оборона: Науково-теоретичний та науково-практичний журнал. 2019. № 3. С. 21–24.

11. Суслова О. Жінки, мир, безпека. Інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства Оборони і Генерального штабу України. URL: http://www.un.org.ua/images/documents/4461/UN_Women_WPS%20MoD%20Guide_UKR.pdf
12. Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against women. URL: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>
13. Keeping the Peace in an Increasingly Militarized World: Preventing Conflict. Transforming Justice. Securing the Peace/ A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325 / Chapter 6. URL: <https://wps.unwomen.org/>.
14. Marcela Donadio and María de la Paz Tibiletti. Atlas Comparativo de La Defensa En América Latina Y Caribe. (RESDAL Latin America Security and Defence Network. 2014. P. 134–141.
15. PfPC SSRWG and EDWG, Handbook on Teaching Gender in the Military (Geneva: DCAF and PfPC, 2016). URL: <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF-PfPC-Teaching-Gender-in-the-Military-Handbook.pdf>.
16. Sam Perlo-Freeman et al. Trends in World Military Expenditure, 2014. SIPRI Fact Sheet (Stockholm International Peace Research Institute, April 2015. № 1. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41111-017-0049-z>.
17. Submission of NATO to the Global Study. (North Atlantic Treaty Organization (NATO), March 23, 2015). URL: <https://law.emory.edu/eilr/content/volume-34/issue-special/articles/north-atlantic-treaty-article-9.html>.
18. Yearly national reports of NATO members to the NATO Committee on Gender Perspectives, or in country submissions to the Secretary-General's annual report on Women, Peace and Security. URL: <https://www.nato.int/>
19. You Get What You Pay For (Women's International League for Peace and Freedom, 2014), 13. URL: <https://wilpf.org/wp-content/uploads/2014/07/You-Get-What-You-Pay-For-Web.pdf>.
20. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь–2017. URL: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy: chynne zakonodavstvo stanom na 01 bereznia 2019 r. Kyiv: Alerta, 2019. 80 s.
2. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo zabezpechennia rivnykh prav i mozhlyvostei zhink i cholovikiv pid chas prokhozhdennia viiskovoi sluzhby u Zbroinykh sylakh Ukrainy ta inshykh viiskovykh formuvanniakh" (Dokument 2523-USh vid 06.09.2018 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-19>.
3. Zakon Ukrainy "Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhink i cholovikiv" (Dokument 2866-IU vid 07.01.2018 r.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
4. V Ukraini nabuv chynnosti zakon, shcho maie urivniaty prava cholovikiv i zhink na sluzhbi. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-men-women-ukrarmy/29566884.html>

5. Killkist zhinok v ukrainskii armii znachno zbilshylas. URL: <https://dyvys.info/2019/09/19/>

6. Killkist zhinok u nashomu viisku za desiat rokov zbilshylas u 15 raziv. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2019/09/17/>

7. Materialy IV Mizhnarodnoi konferentsii “Kompleksnyi pidkhid do intehtratsii gendernykh aspektiv u diialnist sektoru bezpeky ta oborony Ukrainy”. 3–4 kvitnia 2019 r. Center for Civilians in Conflict. Kyiv, 2019.

8. Petrenko A. «Zhinkam-heneralam v Ukraini buty», 18 veresnia 2018 r. URL: <http://www.mil.gov.ua/dlya-zmi/vistupi-ta-intervyu/2018/09/18/zhinkam-generalam-v-ukraini-buti%E2%80%93general-lejtenant-analij-petrenko/>

9. Podobna Ye. Divchata zrizaiut kosy. Knyha spohadiv (rosiisko-ukrainska viina). Ukrainskyi instytut natsionalnoi pamiaty. Kyiv : Liuta sprava, 2018.

10. Salkutsan S., Krymets L. Genderna polityka NATO: istorychnyi aspekt i dosvid intehtratsii. Nauka i oborona: Naukovo-teoretychnyi ta naukovo-praktychnyi zhurnal, 2019. № 3. S. 21–24.

11. Suslova O. Zhinky, myr, bezpeka. Informatsiino-metodychnyi zbirnyk dlia spivrobitnykiv Ministerstva Oborony i Heneralnogo shtabu Ukrainy. URL: http://www.un.org.ua/images/documents/4461/UN_Women_WPS%20MoD%20Guide_UKR.pdf

12. Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against women. URL: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>

13. Keeping the Peace in an Increasingly Militarized World: Preventing Conflict. Transforming Justice. Securing the Peace/ A Global Study on the Implementation of

United Nations Security Council resolution 1325 / Chapter 6. URL: <https://wps.unwomen.org/>

14. Marcela Donadio and María de la Paz Tibiletti. Atlas Comparativo de La Defensa En América Latina Y Caribe. (RESDAL Latin America Security and Defence Network. 2014. R. 134–141.

15. PfPC SSRWG and EDWG, Handbook on Teaching Gender in the Military (Geneva: DCAF and PfPC, 2016). URL: <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF-PfPC-Teaching-Gender-in-the-Military-Handbook.pdf>

16. Sam Perlo-Freeman et al. Trends in World Military Expenditure, 2014. SIPRI Fact Sheet (Stockholm International Peace Research Institute, April 2015. № 1. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41111-017-0049-z>

17. Submission of NATO to the Global Study. (North Atlantic Treaty Organization (NATO), March 23, 2015). URL: <https://law.emory.edu/eilr/content/volume-34/issue-special/articles/north-atlantic-treaty-article-9.html>

18. Yearly national reports of NATO members to the NATO Committee on Gender Perspectives, or in country submissions to the Secretary-Generals annual report on Women, Peace and Security. URL: <https://www.nato.int/>

19. You Get What You Pay For (Womens International League for Peace and Freedom, 2014), 13. URL: <https://wilpf.org/wp-content/uploads/2014/07/You-Get-What-You-Pay-For-Web.pdf>

20. Tsili staloho rozvytku: Ukraina. Natsionalna dopovid–2017. URL: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

Gender breakthrough in the defense and security sector of Ukraine: international obligations and national legislation

Saienko Iryna Valentynivna

Candidate of Political Sciences,
Senior Lecturer at the Department
of Humanitarian and Socio-Economic
Disciplines
Odesa Military Academy
Fontanska doroha str., 10, Odesa,
Ukraine

The article analyzes the basic principles and ways of forming the gender policy of the North Atlantic Alliance and outlines the directions of reform and the result of integration of the Armed Forces of Ukraine in accordance with NATO requirements to adhere to the principle of gender equality in the army.

In modern Ukraine, the Armed Forces have remained traditionally one of the most conservative on the issue of women's stay in military service for a long time. Women's participation in military actions for a long time caused a lot of controversy. However, real battles in the East of Ukraine forced to take more carefully the issue of integration of women into the army. Capacity building reforms and initiatives implemented by the government, civil society, NGOs and the international community have increased conceptual understanding of gender in the security and defense sector in recent years. Today, gender issues are discussed more openly than just a few years ago. Nevertheless, Ukraine's Soviet past still affects gender relations and how women are perceived in this sector. Understanding gender equality and issues related to gender problems among the personnel of the Armed Forces of Ukraine and, in fact, other security agencies remains at best limited. Ukrainian society as a whole is dominated by traditional and patriarchal gender norms, and the security and defense sector is no exception. As a result of traditional gender norms and stereotypes, the security and defence sector is seen mainly as a male sector. While men are at risk of being injured or killed in the OOC area or during international peacekeeping operations, most respondents believe that women as mothers need to be protected from such danger.

Modern Ukrainian society puts forward a set of professional and moral and ethical requirements for individual servicemen, as well as for the system of military-professional training in general. In this regard, it is necessary to prepare a qualitatively new management staff for servicemen of all levels. Some training is needed for the implementation of military reforms in the context of democratization and optimization of the Ukrainian army, taking into account both the best national and world-leading experience.

Key words: gender policy, gender equality in the army, Resolution 1325, UN Women, gender ethics, gender competence, national security.